

Брюксел, 17 октомври 2025 г.
(OR. en)

14082/25

SOC 671
ANTIDISCRIM 97
FREMP 268

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Делегациите
№ предх. док.:	13386/25
Относно:	Заклучения на Съвета относно социалното приобщаване на хората с увреждания посредством насърчаване на независим живот

Приложено се изпращат на делегациите заключенията на Съвета по посочения по-горе въпрос, одобрени от Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси на заседанието му от 17 октомври 2025 г.

**Социално приобщаване на хората с увреждания посредством насърчаване на
независим живот**

Заклучения на Съвета

КАТО ОТБЕЛЯЗВА, ЧЕ:

1. Европейският съюз се основава на ценностите на човешкото достойнство, свободата, равенството и зачитането на правата на човека и се ангажира с борба с дискриминацията, включително на основание увреждане, както е посочено в Договора за Европейския съюз, Договора за функционирането на Европейския съюз и Хартата на основните права на Европейския съюз.
2. През 2021 г. Съветът на Европейския съюз приветства и одобри Стратегията за правата на хората с увреждания за периода 2021—2030 г. („Стратегия на ЕС за хората с увреждания“)¹. Стратегията подкрепя прилагането на Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания (КПХУ на ООН), която е сключена от Съюза и ратифицирана от всички държави членки, както и на Европейския стълб на социалните права, по-специално на принцип 17 от него, в който се подчертава значението на социалното приобщаване и равните възможности за хората с увреждания.
3. В Стратегията на ЕС за хората с увреждания се посочва, че държавите членки и всички институции и агенции на ЕС следва да вземат предвид потребностите на хората с увреждания при създаването, прилагането и мониторинга на политики, законодателство и програми за финансиране чрез целенасочени действия и интегриране. Освен това с нея се насърчава междусекторна перспектива.

¹ 9749/1/21 REV1.

4. Правото на независим живот е залегнало в член 19 от КПХУ на ООН, който задължава държавите — страни по Конвенцията, да предприемат ефективни мерки за улесняване на пълноценното упражняване от хората с увреждания на правото им на независим живот и пълното им приобщаване и участие в общността. В известието на Комисията „Насоки относно воденето на самостоятелен живот и включването в общността на хората с увреждания в контекста на финансирането от ЕС“ („Насоки на Комисията относно самостоятелния живот“) се предоставят практически препоръки на държавите членки относно използването на финансиране от ЕС в подкрепа на инвестициите и структурните реформи за насърчаване на независимия живот на хората с увреждания и за подкрепа на националните и регионалните усилия за прилагане на КПХУ на ООН.
5. Според проучвания от 2020 г. в ЕС над един милион лица с увреждания на възраст под 65 години и над два милиона лица с увреждания на възраст над 65 години живеят в институции^{2 3}. Въпреки постигнатия напредък държавите членки са на различни етапи от създаването на условия за водене на независим живот. В резултат на това много хора с увреждания все още се сблъскват с пречки пред пълноценното упражняване на правото си на избор и контрол върху решенията, свързани с живота им, включително къде, как и с кого да живеят. Поради това са необходими допълнителни усилия както на равнището на ЕС, така и на национално равнище, за да се гарантира пълноценното упражняване от страна на хората с увреждания на правото им да живеят в общността наравно с останалите.

² Европейска комисия: Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“ и Grammenos, S., *COVID-19 и хората с увреждания — Статистически данни относно здравеопазването, грижите, изолацията и работата в мрежа*.

³ Изследванията показват, че броят на децата, възрастните и хората в напреднала възраст с увреждания в домовете за настаняване продължава да нараства през последните години, *Eurofound (2024), Paths towards independent living and social inclusion in Europe (Пътища към независим живот и социално приобщаване в Европа)*, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

6. Адекватното, интегрирано и непрекъснато предоставяне на ориентирани към човека услуги за подкрепа в общността, например лична помощ, подпомогнато вземане на решения и мрежи за подкрепа, е от съществено значение за пълното приобщаване на хората с увреждания в общността и за предотвратяването на изолацията или сегрегацията от общността. Необходими са също така мерки за преодоляване на трайните пречки, които възпрепятстват достъпа на хората с увреждания на равни начала с останалите до обществени услуги и съоръжения за населението като цяло, включително до достъпни и несегрегирани места на пребиваване, които могат да бъдат под различна форма — от индивидуални жилища до договорености за съжителство и различни видове договори за наем.
7. От решаващо значение е да се подкрепят качествената заетост и справедливите условия на труд в сектора на полагането на грижи, за да се подобри професионалното предоставяне на грижи, да се предоставят качествени услуги за дългосрочни грижи и да се работи за решаване на проблема с потребността от умения и недостига на работна ръка. В същото време, като признават и значителната роля на жените като лица, полагащи неформални грижи, държавите членки следва да идентифицират по-добре лицата, полагащи непрофесионални грижи, и да ги подкрепят в дейностите им по полагане на грижи чрез мерки като право на отдых за полагащите грижи лица и услуги за подкрепа.
8. Усилията за осигуряване на независим живот и приобщаване на хората с увреждания са възпрепятствани от пречки пред достъпа до социални и здравни услуги, образование и грижи в ранна детска възраст, образование и обучение, трудова заетост, култура, спорт и развлекателни дейности наравно с останалите, включително поради липсата на достъпност и разумни улеснения в тези области. Поради тази причина е важно да се гарантира, че предлаганите в общността услуги и съоръжения, които са на разположение на населението като цяло, са достъпни на равни начала и за хората с увреждания и съответстват на техните нужди. Както се подчертава в КПХУ на ООН, прилагането на принципите на универсален дизайн при създаването на нови услуги и типове среда насърчава равния достъп за всички и намалява зависимостта от по-късни адаптации.

9. Финансово достъпните помощни технологии и иновативните достъпни технологични решения играят решаваща роля за осигуряването на независим живот, например чрез разработването и наличието на устройства и софтуер, които улесняват комуникацията, мобилността и достъпа до информация, като предоставят грижи в дома и от разстояние за хората с увреждания, включително в селските и отдалечените райони. Освен това достъпността на информационните и комуникационните технологии и услуги, включително чрез развиването на цифрови умения, е предпоставка да се гарантира, че хората с увреждания могат да упражняват правата си, включително правото на свобода на изразяване, и могат да се ориентират в своите общности, без да се сблъскват с пречки пред участието им в обществото. За тази цел Европейският акт за достъпността, с подкрепата на дейностите по линия на AccessibleEU, допринася за подобряване на достъпността в ЕС.
10. Кризисните ситуации засягат хората с увреждания непропорционално, като често изострят вече съществуващите уязвимости и неравенства. Хората с увреждания все още са изправени пред пречки, които не им позволяват да се възползват пълноценно от мерките при извънредни ситуации и да имат достъп до тях наравно с останалите, а разработването и предоставянето на помощ продължава да бъде недостатъчно адаптирано към техните нужди. Справянето с този проблем, включително чрез планове за действие при извънредни ситуации, е важно и в контекста на осигуряването на възможност за независим живот.
11. Мерките за насърчаване на независимия живот следва да отчитат множеството и припокриващи се форми на дискриминация и неравностойно положение, които могат да засегнат хората с увреждания. По-специално жените, децата и хората с увреждания в напреднала възраст често се сблъскват с различни пречки, изправени са пред различна реалност и нужди и са изложени на повишен риск от изключване. Жените и момичетата с увреждания също често са изложени на по-голям риск от насилие, нараняване или злоупотреби, пренебрегване или небрежно отношение, малтретиране или експлоатация. Ето защо насърчаването на тяхното пълноценно и равноправно участие във всички сфери и правото им да живеят в общността наравно с останалите изисква специално внимание и адаптирани мерки в отговор на техните специфични нужди.

**СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ПРИЗОВАВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, в
съответствие с националните области на компетентност и като се отчитат
националните обстоятелства:**

12. Да разработят или да продължат да подобряват мерките за насърчаване на независимия живот на хората с увреждания в съответствие, по целесъобразност, със Стратегията за правата на хората с увреждания за периода 2021—2030 г. и с цел изпълнение на задълженията по КПХУ на ООН, и по-специално задълженията, посочени в член 19.
13. При изготвянето на политики, стратегии и действия да използват съществуващите знания и най-добри практики, като вземат предвид подхода, отразен в Насоките на Комисията относно самостоятелния живот, по-специално по отношение на ефективното използване на финансирането от ЕС за насърчаване на независимия живот на хората с увреждания, и когато е целесъобразно, да използват подкрепата, предоставена от ресурсния център AccessibleEU.
14. Да подкрепят интервенции, даващи възможност на хората с увреждания да живеят независимо в общността, включително като се гарантира наличието на достъпни, финансово приемливи и несегрегирани места на пребиваване и необходимата подкрепа, за да се даде възможност за независим живот, като същевременно се зачита индивидуалният избор и се вземат предвид индивидуалните обстоятелства и нужди.
15. Да засилят консултациите и да насърчават активното участие на хората с увреждания на всички равнища в разработването, изпълнението и мониторинга на действията и политиките, които ги засягат, включително чрез техните представителни организации.

16. Да насърчават достъпа до и финансовата достъпност на ориентирани към човека услуги за подкрепа, като например лична помощ, помощни технологии, достъпни информационни и комуникационни технологии и услуги, подпомогнато вземане на решения и организирани системи за подкрепа (напр. партньорска подкрепа, центрове за независим живот и подпомагани условия на живот).
17. Да гарантират, че услугите, които са на разположение на населението като цяло, са налични, достъпни, финансово приемливи, приобщаващи и приспособими за хората с увреждания и че се предоставят по координиран начин.
18. Да осигурят обучение за доставчиците на услуги, за да се улесни ориентираната към човека подкрепа и предоставянето на услуги в общността с цел подпомагане на независимия живот в съответствие с КПХУ на ООН.
19. Да информират хората с увреждания, включително лицата, които понастоящем са настанени в институции и техните семейства, за техните права и възможности по отношение на местата на пребиваване и да предлагат необходимата подкрепа и насоки в процеса на вземане на решения, включително чрез индивидуални планове и управление на отделни случаи.
20. Да увеличат, когато е необходимо, наличието на финансово приемливи, достъпни, приобщаващи, несегрегирани и безопасни места на пребиваване в общностите, с цел предотвратяване на бездомничеството и лошите жилищни условия и улесняване на независимия живот.

ПРИЗОВАВА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ:

21. Като взема предвид, когато е приложимо, заключителните бележки по комбинираните втори и трети периодични доклади на Европейския съюз от Комитета на ООН за правата на хората с увреждания, при представянето на инициативи и действия като част от втората половина на Стратегията за правата на хората с увреждания за периода 2021—2030 г., да поставя постоянно акцент върху насърчаването и осигуряването на независим живот и да преодолява всички оставащи пропуски в политиката при пълно зачитане на принципите на субсидиарност и пропорционалност и многообразието на системите в държавите членки.

22. При изготвянето на инициативи и действия да се консултира със съответните заинтересовани страни, особено хората с увреждания, и да ги включва активно чрез техните представителни организации и Европейската платформа за хората с увреждания.
23. Да оценява функционирането на вътрешния пазар за помощни технологии и необходимостта от по-нататъшни действия по отношение на допустимостта и сертифицирането на продуктите, за да се подобри достъпът до помощни технологии и да се улесни свободното им движение.
24. Да насърчава и улеснява изграждането на капацитет, взаимното обучение и обмена на добри практики между държавите членки, в сътрудничество с представителните организации на хората с увреждания, така че да се подобри разбирането на подхода към приобщаването на хората с увреждания, основан на правата на човека, базата от знания по отношение на области като достъпността и независимия живот, включително личната помощ за хората с увреждания, и начините за подобряване на условията на труд в сектора на полагането на грижи и подкрепа за лицата, полагащи неформални грижи, и личните асистенти.
25. Да подобрява наличието на разбити по пол данни и да изготви анализ с участието на Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA), Европейския институт за равенство между половете (EIGE) и Eurofound на положението на хората с увреждания, живеещи в различни условия на живот в целия Съюз, включително по отношение на качеството на живот и приобщаването в общността и техните относителни разходи и ползи, с цел да се задълбочи разбирането на пречките и факторите за успех при осигуряването на независим живот, като се вземат предвид индивидуалните решения, обстоятелства и потребности.

26. Да работи за систематичното интегриране на свързаните с уврежданията въпроси, в съответствие с КПХУ на ООН, във всички политики на ЕС и чрез интегриране на приобщаващите хората с увреждания мерки и мерките за достъпност, когато е уместно, в ключови стратегии на ЕС, като например европейската стратегия за Съюз на подготвеност, бъдещия план за действие за прилагане на Европейския стълб на социалните права, бъдещия европейски план за жилища на достъпни цени, бъдещата стратегия на ЕС за борба с бедността, както и при разработването на бъдеща самостоятелна стратегия на ЕС за равенство между половете на високо равнище за периода след 2025 г., за да се гарантира, че те са от полза за хората с увреждания и отчитат необходимостта от премахване на пречките и борба с дискриминацията, пред която са изправени хората с увреждания.
27. Да разработи всеобхватни насоки за това как да се действа при извънредни ситуации, адаптирани към всички видове увреждания (включително физически, психически, интелектуални или сетивни), и за това как да се гарантира достъпност и приобщаване, както и относно обучението на екипите за първа помощ да разпознават различните видове увреждания и как да действат по съответния начин.
-

Референтни документи

1. Междунституционални документи на ЕС

Европейски стълб на социалните права

Европейска комисия Генерален секретариат, *Европейски стълб на социалните права*, Служба за публикации на Европейския съюз, 2017 г.

2. Законодателство на ЕС

Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (ОВ L 303, 2.12.2000 г., стр. 16—22)

Директива (ЕС) 2016/2102 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 г. относно достъпността на уебсайтовете и мобилните приложения на организациите от общественния сектор (ОВ L 327, 2.12.2016 г., стр. 1—15)

Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. за изискванията за достъпност на продукти и услуги (ОВ L 151, 7.6.2019 г., стр. 70—115)

3. Съвет на Европейския съюз

Препоръка на Съвета от 8 декември 2022 г. относно достъпа до финансово приемливи висококачествени дългосрочни грижи 2022/C 476/01 (ST/13948/2022/INIT), (ОВ C 476, 15.12.2022 г., стр. 1—11).

Заклучения на Съвета относно Стратегията за правата на хората с увреждания за периода 2021—2030 г. (9749/1/21 REV 1)

Заклучения на Съвета относно приобщаването на хората с увреждания на пазара на труда (15134/22)

Заклучения на Съвета относно Специален доклад № 20/2023 на Европейската сметна палата „Подкрепа за хората с увреждания“ (15575/23)

Заклучения на Съвета относно насърчаване на социалното приобщаване на хората с увреждания посредством трудова заетост, разумни улеснения и рехабилитация (16543/24)

4. Европейски парламент

Стратегия на ЕС за правата на хората с увреждания за периода 2021—2030 г. — постижения и перспективи, Политически отдел по граждански права и конституционни въпроси, Генерална дирекция за вътрешни политики на ЕС, PE 767.095 — ноември 2024 г.

5. Европейска комисия

Съобщение на Европейската комисия, „Съюз на равенство: Стратегия за правата на хората с увреждания за периода 2021—2030 г.“, COM(2021) 101 final

Европейска комисия, Насоки относно воденето на самостоятелен живот и включването в общността на хората с увреждания в контекста на финансирането от ЕС, C (2024) 7897 final

Европейска комисия: Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“ и Grammenos, S., *COVID-19 и хората с увреждания — Статистически данни относно здравеопазването, грижите, izolацията и работата в мрежа*, Служба за публикации на Европейския съюз, 2021 г.

Европейска комисия: Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“, *Доклад относно достъпа до основни услуги в ЕС – Работен документ на службите на Комисията*, Служба за публикации на Европейския съюз, 2024 г.

6. Европейска фондация за подобряване на условията на живот и труд (Eurofound)

Eurofound (2024), *Paths towards Independent living and social inclusion in Europe (Пътища към независим живот и социално приобщаване в Европа)*, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

7. Организация на обединените нации

Конвенция на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания

Общ коментар № 5 (2017) на Комитета на ООН за правата на хората с увреждания относно член 19 — правото на независим живот и включване в общността.

Заклучителни бележки по комбинираните втори и трети периодични доклади на Европейския съюз, Комитет на ООН за правата на хората с увреждания, CRPD/C/EU/CO/2—3.
